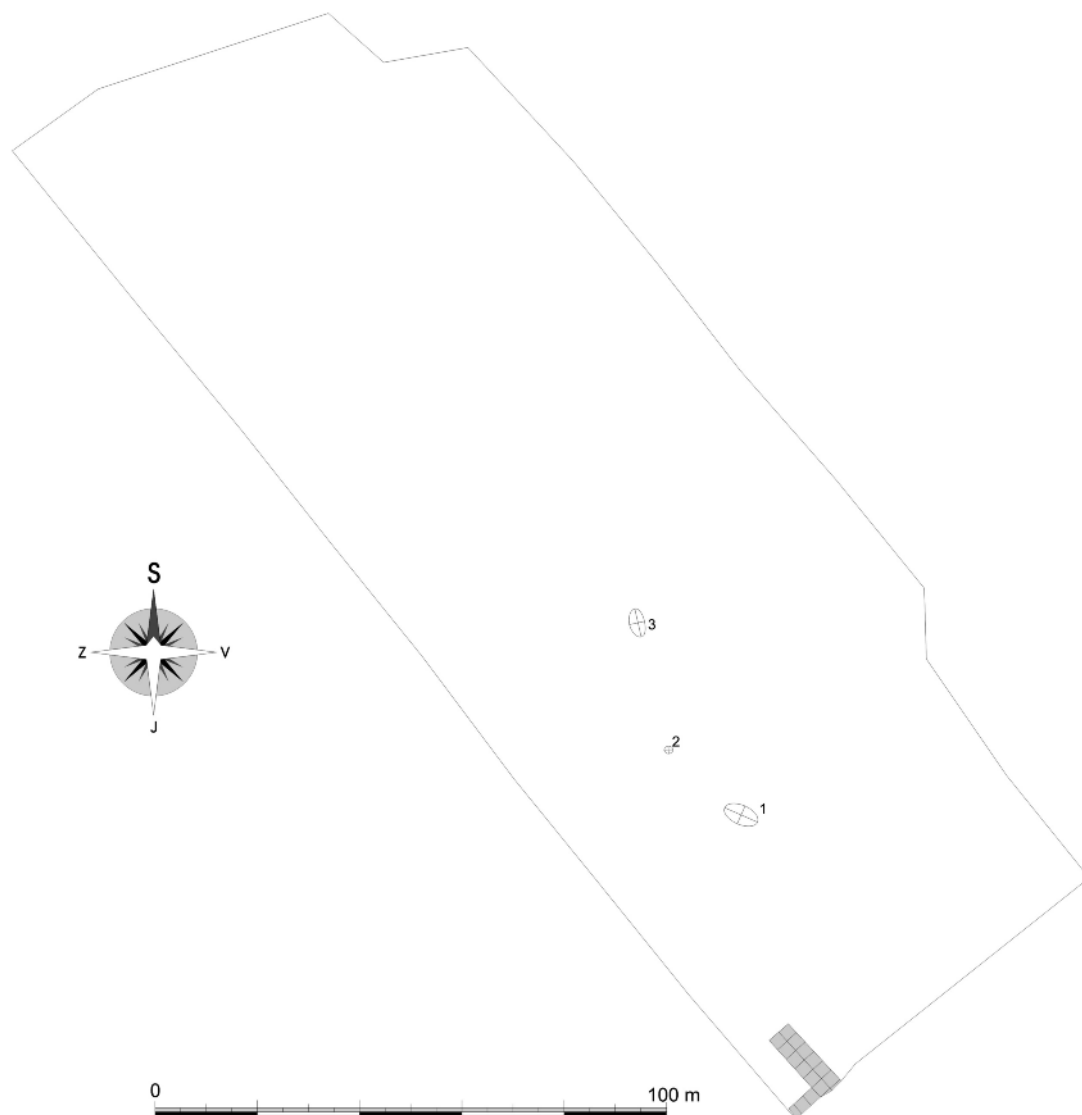

HROB KULTURY SE ŠŇŮROVOU KERAMIKOU A ŘIVNÁČSKÉ SÍDLIŠTNÍ OBJEKTY V ÚHOLIČKÁCH (OKR. PRAHA-ZÁPAD)

Jan Turek

V období od června do srpna 2007 proběhl předstihový archeologický výzkum v prostoru rozšíření skládky firmou REGIOS, a. s., v Úholičkách, okr. Praha-západ, v poloze Na Krakově.

Plošným odkryvem (*obr. 1*) byla zjištěna dvě rozsáhlá soujámí (obj. 1 a 3) se sporadickými nálezy keramiky z období řivnáčské kultury středního eneolitu, dále pak pozůstatky splachu s větším množstvím erodované pravěké keramiky (viz čtvercová síť na jižním okraji zkoumané plochy). Odkryt byl rovněž jeden, pravděpodobně ženský pohřeb z období kultury se šňůrovou keramikou (obj. 2).

Obr. 1. Úholičky (okr. Praha-západ). Plán plochy zkoumané v roce 2007 (autor M. Kotek)

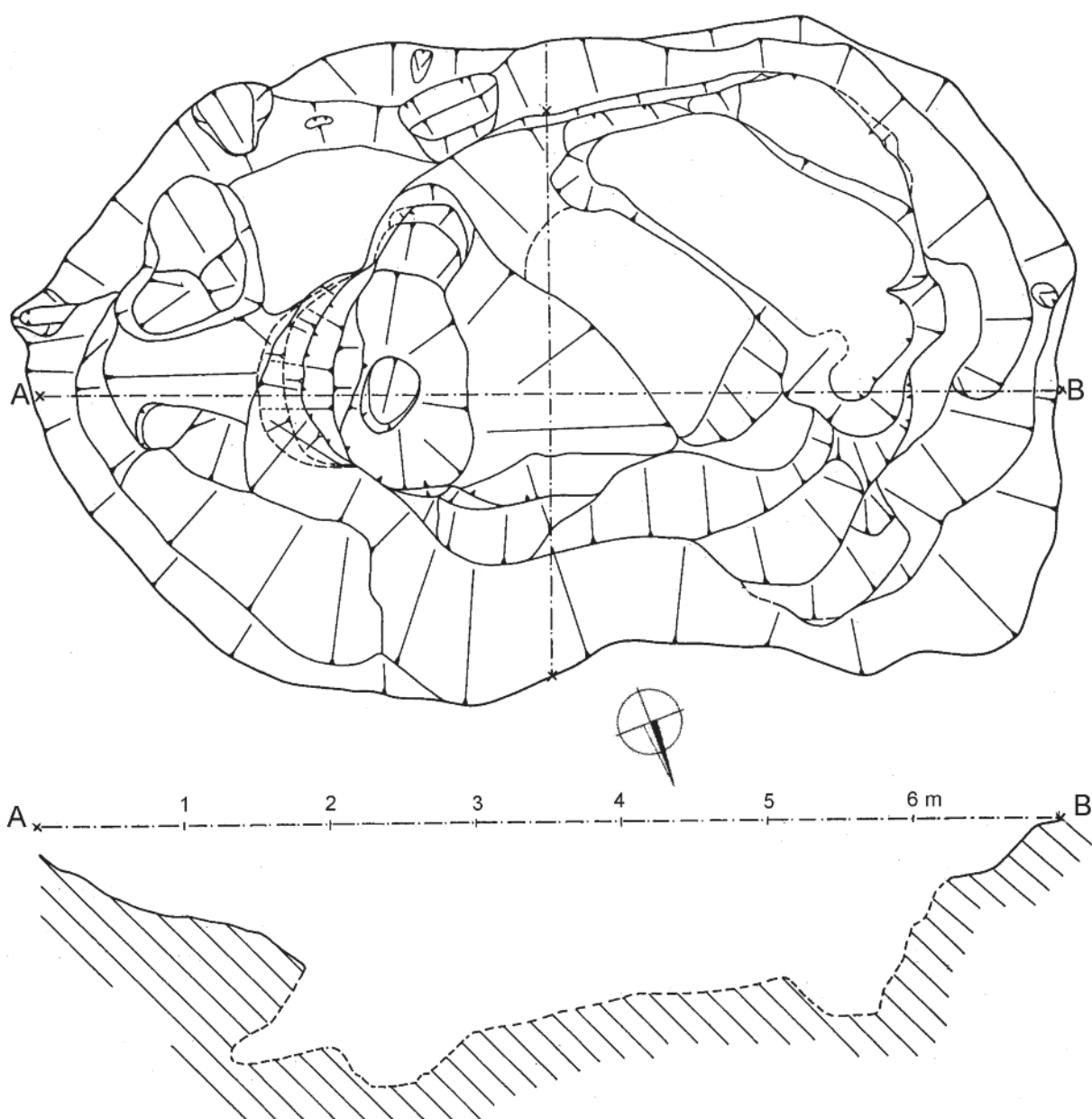
ARCHEOLOGICKÉ DOKLADY Z PROSTORU SKLÁDKY V ÚHOLIČKÁCH

S postupem rozšiřování skládky komunálního odpadu byla v pěti sezónách plošným odkryvem zkoumána poloha postižená postupným zahlubováním prostoru úložiště odpadků.

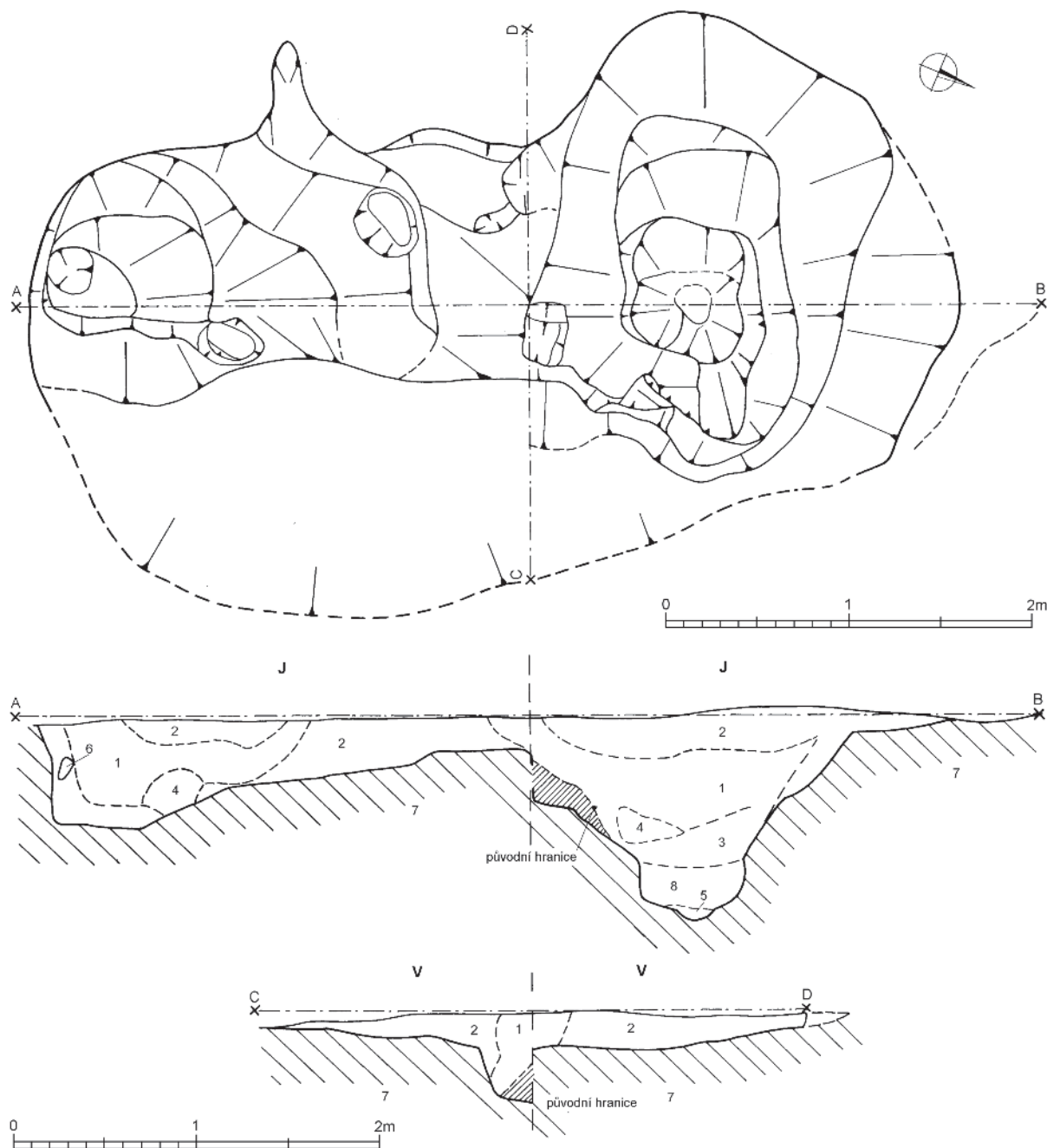
V roce 1994 prozkoumaly I. Vojtěchovská a I. Pleinerová řivnáčské sídlištní objekty, včetně objektu se zahloubenou podlahou interpretovaného jako chata. Dále byl objeven jeden hrob kultury se šňůrovou keramikou (obj. 14/94 – *Buchvaldek – Moucha – Popelka – Vojtěchovská 1997*, 167–168, obr. 69). Dále byly prozkoumány pozůstatky knovízského obytného areálu včetně půdorysu jednoho sloupového domu.

V roce 1998 prozkoumala I. Vojtěchovská sídlištní objekty kultury řivnáčské, dva pohřby z období kultury únětické a sídlištní objekty kultury mohylové.

V roce 2006 prozkoumal K. Smíšek objekty s nevýraznými nálezy horizontu středního/mladšího eneolitu a další dva hroby kultury únětické.

Obr. 2. Úhličky (okr. Praha-západ). Řivnáčské soujámí, objekt 1 (kreslil P. Kaplan a I. Vajglová)

Obr. 3. Úholičky (okr. Praha-západ). Řivnáčské soujáří, objekt 3 (kreslil P. Kaplan a I. Vajglová)

ZJIŠTĚNÍ Z VÝZKUMNÉ SEZÓNY 2007

Dohled při skrývce a plošný odkryv proběhl pod vedením autora článku. Na jižním okraji lokality byla zjištěna akumulace tmavé vrstvy (20–45 cm mocné) spláchnuté sem po svahu, kterou pokrývala až půl metru mocná vrstva ornice. Tato vrstva byla v omezeném rozsahu přibližně 5×10 metrů odkryta ruční skrývkou v ploše, nebyly však zachyceny žádné viditelné struktury a rovněž vysoký stupeň abraze zde nalezených keramických zlomků nasvědčuje jejich skundárním uložení po erozi svahovin. Tyto nálezy mohou být dokladem pravěké aktivity v prostoru ve svahu, dále směrem k severu. Jediné objekty zahloubené do čistě sprašového podloží byly dvě řivnáčské jámy a hrob kultury se šňůrovou keramikou. Prostorová korelace dokladů řivnáčského sídlení a pohřebních aktivit kultury se šňůrovou keramikou se v Úholičkách vyskytla již v sezóně 1994 a je v Čechách poměrně častým jevem.

Objekty 1 a 3

Nepravidelná velká soujámí (obr. 2 a 3) obsahovala jen velmi malé množství zlomků keramiky, z nichž jen několik bylo dostatečně diagnostických pro jejich zařazení do období kultury řivnáčské. Oba objekty je možno na základě jejich charakteru interpretovat jako exploatační jámy. Samotný obytný areál kultury řivnáčské se v těchto místech zřejmě nenacházel, proto jsou nálezy keramiky a dalšího nálezového materiálu tak sporadické.

Objekt 2, hrob kultury se šňůrovou keramikou

Hrobová jáma (obr. 4) byla velmi mělká, její hloubka se pohybovala od 5 do 20 cm pod povrchem skrývky. Půdorys jámy byl obdélný o rozměrech 160×115 cm. Na dně jámy spočívala kostra v ženské poloze, na levém boku, hlavou k východu. Keramický inventář: amfora (obr. 5:1), vejčitý hrnec (obr. 5:2) a pohár (obr. 5:3) byly umístěny za hlavou a zády zemřelé. Amfora obsahovala ještě miniaturizovaný pohár s uchem (džbánovitý pohár – obr. 5:4). Těsně u temene lebky byl malý válcovitý pohárek (obr. 5:5). Pravá paže zemřelé byla ohnuta v lokti a přeložena přes tělo a levá paže natažená podél těla a mírně ohnuta směrem do klína, tedy téměř v Buchvaldkově poloze typu A (cf. *Buchvaldek 1967*). Stehenní kosti byly středně pokrčeny a lýtka mírně přitažena. Za pánví a u stěny byl v zásypu objeven ještě valoun křemene a jeden pravěký intrudovaný střep.

Nálezy:

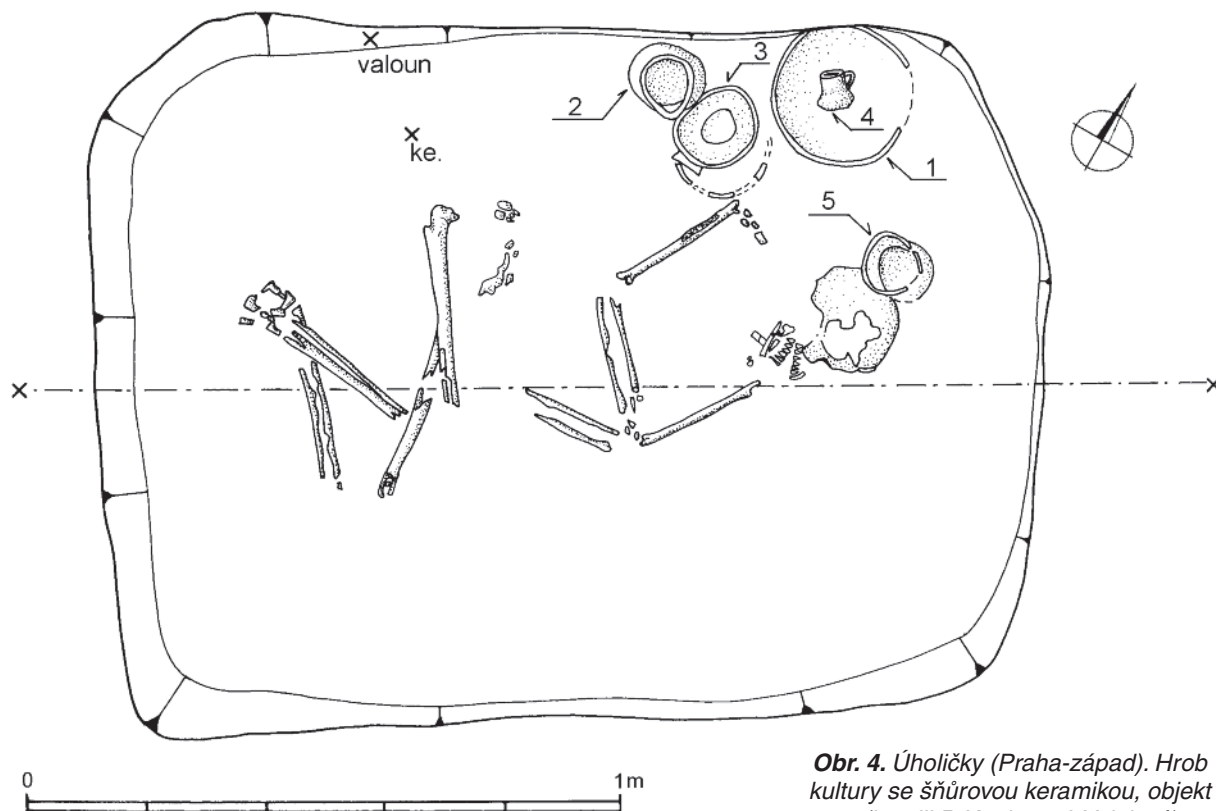
1 – spodek štíhlé amfory. Dochováno jedno vertikální ucho. Průměr podstavy 92 mm. Povrch hrubý, prsty rozbrázděný, okrovo šedý skvrnitý.

2 – vejčitý hrnec. Výška 140 mm, průměr ústí 106 mm, průměr podstavy 65 mm. Povrch hrubý, šedo černo okrový, skvrnitý.

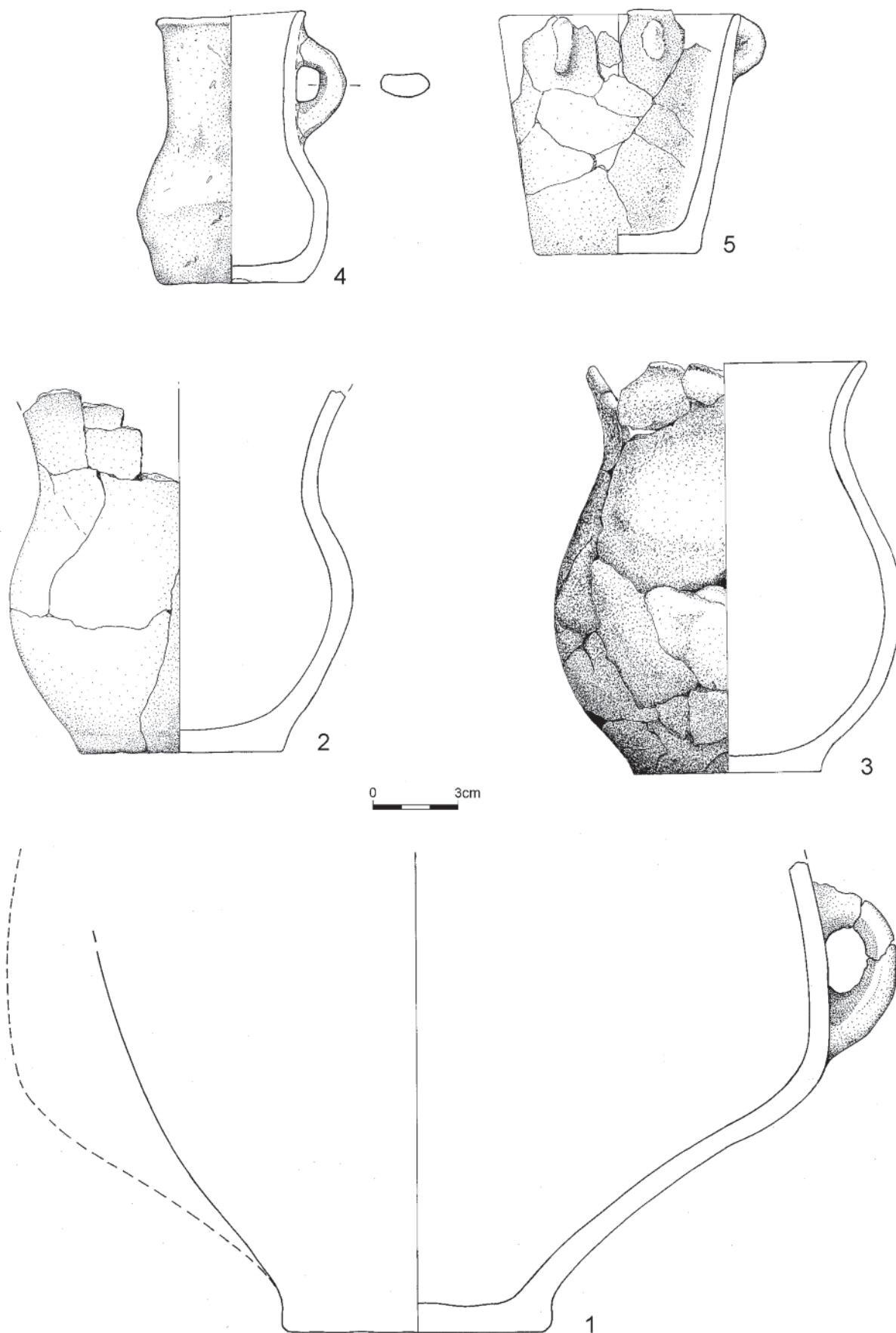
3 – nezdobený pohár. Rekonstrukce výšky 145 mm, průměr podstavy 70 mm. Povrch hladký, erodovaný, šedo hnědo okrový skvrnitý.

4 – miniaturní pohárek s uchem. Výška 95 mm, průměr ústí 50 mm, průměr podstavy 50 mm. Povrch hrubý, souvisle černo hnědý.

5 – válcovitý pohárek se dvěma slepými úšky na okraji. Výška 84 mm, průměr ústí 85 mm, průměr podstavy 60 mm. Povrch hrubý, erodovaný, souvisle šedohnědý.

Obr. 4. Úholičky (Praha-západ). Hrob kultury se šňůrovou keramikou, objekt 2 (kreslil P. Kaplan a I. Vajgllová)

Obr. 5. Úholičky (Praha-západ). Keramický inventář hrobu kultury se šňůrovou keramikou, objekt 2 (kreslíla I. Vajglová)

LITERATURA

Buchvaldek, M. 1967: Die Schnurkeramik in Böhmen. Praha.

Buchvaldek, M. – Moucha, V. – Popelka, M. – Vojtěchovská, I. 1997: Katalogy šňůrové keramiky v Čechách XI–XIV. Kladensko, Slánsko, Kralupsko a Praha-západ, Praehistorica 22, Varia Archaeologica 7, 113–255.

CORDED WARE BURIAL AND ŘIVNÁČ CULTURE SETTLEMENT STRUCTURES
AT ÚHOLIČKY

The 2007 rescue excavation at the Úholičky rubbish tip uncovered two exploitation pits (obj. 1 a 3) of Middle Eneolithic Řivnáč Culture. In the southern part of the site were uncovered remains of eroded and secondarily accumulated settlement occupation layer containing several abraded fragments of prehistoric pottery. One excavated grave contained female skeletal remains and pottery assemblages of Corded Ware period (obj. 2). The spatial correlation of Řivnáč period settlement activity and funerary sites of Corded Ware Period was at Úholičky recorded already in 1994 season and it is not an exceptional phenomenon in Bohemia.

***Feature 2, Corded Ware burial.** An oblong grave pit 160×115 cm contained a female burial on left side, head orientated to east. The pottery assemblage consist of: an amphora (fig. 5:1), an ovoid pot (fig. 5:2) and a beaker (fig. 5:3) were placed behind her head and back. Amphora contained one miniaturized handled beaker (jug like beaker – fig. 5:4). Right at the top of the skull was also a small cylindric beaker (fig. 5:5). The right arm of the deceased was bend in elbow and rested across the body and the left arm was stretched along the body, slightly bend into crotch. This is typical for the Buchvaldek's position A (cf. Buchvaldek 1967).*

Fig. 1. Úholičky (Praha-západ). An overall plan of the area excavated in 2007 (author M. Kotek)

Fig. 2. Úholičky (Praha-západ). Řivnáč Period pit, feature 1 (drawing by P. Kaplan and I. Vajglová)

Fig. 3. Úholičky (Praha-západ). Řivnáč Period pit, feature 3 (drawing by P. Kaplan and I. Vajglová)

Fig. 4. Úholičky (Praha-západ). Corded Ware burial, feature 2 (drawing by P. Kaplan and I. Vajglová)

Fig. 5. Úholičky (Praha-západ). pottery assemblage of the Corded Ware burial, feature 2 (drawing by I. Vajglová)

(English by J. Turek)

JAN TUREK

ÚSTAV ARCHEOLOGICKÉ PAMÁTKOVÉ PÉČE STŘEDNÍCH ČECH, NAD OLŠINAMI 3/448, 100 00 PRAHA 10